

Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere

Innspill til Prop. 82 L (2020-2021)

Endringer i utlendingsloven (lovfesting av omsorgsansvaret for enslige mindreårige som bor i asylmottak)

NOAS støtter ikke forslaget. Forslaget innebærer regelverksfesting av en ulovlig praksis.

Omsorg i strid med Barnekonvensjonen

Det stilles langt lavere krav til bemanning og kompetanse blant de ansatte på asylmottak for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, enn hva gjøres for omsorgssenter for enslige mindreårige under 15 år og for andre institusjoner for barn opp til 18 år der omsorgstilbudet er regulert i barnevernloven.

Regjeringen skriver selv i proposisjonen (s.9):

Det er klare forskjeller på det tilbudet som gis i omsorgssentre og det tilbudet som gis i asylmottak for enslige mindreårige over 15 år. Eksempelvis stiller Utlendingsdirektoratet krav til at hvert asylmottak skal ha én person med barnefaglig utdanning på høyskolenivå (se UDI 2010-084, punkt 3), mens Barne-, ungdoms- og familieetaten til sammenligning krever at opp mot 50 prosent av de ansatte skal ha sosialfaglig/ barnevernfaglig utdanning i et omsorgssenter for enslige mindreårige under 15 år (se Retningslinjer for kvalitet i statlige, kommunale og private omsorgssentre og til godkjenning av private og kommunale omsorgssentre § 5).

Flere rapporter har vært entydig på at omsorgssituasjonen for enslige mindreårige i asylmottak er for dårlig.¹ Omsorgssituasjonen for barna har vært en gjenganger i merknadene fra FNs barnekomité. Også FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité har kritisert Norge for behandlingen av denne gruppen barn.² Dette omtales i proposisjonen (s.9):

FNs barnekomité har i sine «Concluding observations» fra 4. juli 2018 anbefalt at enslige, mindreårige asylsøkere (inkludert de over 15 år) i alle kommuner skal motta god omsorg. Videre har FNs menneskerettighetskomité i sine «Concluding observations» fra 5. april 2018 anbefalt at enslige, mindreårige asylsøkere over 15 år gis et likeverdig omsorgstilbud som de barna barnevernmyndighetene har ansvaret for. FNs rasediskrimineringskomité har gitt en lignende anbefaling i sine «Concluding observations» fra 2. januar 2019.

Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM) har konkludert at forskjellsbehandlingen mellom asylsøkende barn over 15 år og barn under barnevernets omsorg er diskriminerende og i strid med FNs barnekonvensjon. Barna får ikke et likeverdig omsorgstilbud.³

Lovfesting av ulovlig praksis

Regjeringens forslag er en regelverksfesting av dagens omsorgspraksis ovenfor enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Omsorgsansvaret skal lovfestes, og innholdet i omsorgen skal presiseres i forskrift.

¹ NOU 2011:10, *I velferdsstatens venterom - Mottakstilbudet for asylsøkere*; Berg og Tronstad, *Levekår for barn i asylsøkerfasen*, NTNU Samfunnsforskning, 2015; Sønsterudbråten, Tyldun og Raundalen, *Et trygt sted å vente. Omsorgspraksiser på asylmottak for enslige mindreårige*, Fafo-rapport 2018:05.

² FNs barnekomité, *Concluding observations on the combined 5th and 6th periodic reports of Norway, Concluding observations (2018) CCPR/C/NOR/CO/7* og FNs torturkomité, *Concluding observations (2018) CAT/C/NOR/CO/8*.

³ Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, *Temarapport 2016 – Omsorg for enslige mindreårige asylsøkere*; <https://klassekampen.no/utgave/2021-02-17/debatt-enslige-mindreareige>.

Regjeringen foreslår at dagens standard og nivå på omsorgstilbudet videreføres. Forslaget innebærer altså ikke en bedring av det faktiske omsorgstilbudet til barna. Regjeringen legger til grunn «at Stortingets anmodningsvedtak nr. 938 (2016–2017) ikke gir føringer om at lovregulering av omsorgstilbudet skal innebære en heving av nivået på den omsorgens som gis.» (s.22 i proposisjonen).

Regjeringens argument for å opprettholde et dårligere omsorgstilbud for barna mellom 15 og 18 år, er at tilbudet er alderstilpasset – og at barn over og under 15 år trenger ulik omsorg. Individuell tilpasning, blant annet med hensyn til alder, kan imidlertid også gjøres under barnevernet. Som regjeringen skriver (s.22 i proposisjonen):

Også i omsorgssentre for enslige mindreårige og ordinære barnevernsinstitusjoner er det i dag slike individuelle tilpasninger i omsorgstilbudet på bakgrunn av barnas alder og utviklingsnivå, med blant annet flere tilrettelagte plasser med høyere grad av voksentetthet for de yngre barna.

Vi går ut i fra at barn under barnevernets omsorg ikke gis for mye omsorg ut i fra alder, selv om de er over 15 år. Det kan argumenteres for at færre ressurser i asylmottak gjør individuelle tilpasninger mer krevende.

Regjeringen skriver gjennomgående i proposisjonen at omsorgen på asylmottak er «forsvarlig». For at omsorgstilbudet skal være i tråd med Barnekonvensjonen, må omsorgen imidlertid være likeverdig. «Forsvarlig» er ikke en relevant terskel i denne sammenheng.

Fortsatt ikke uavhengig tilsyn

Regjeringen har fortsatt ikke fulgt opp Stortingets vedtak om uavhengig tilsyn med asylmottak som ble fattet for fem år siden. Fra proposisjonen (s.24):

Departementet viser også til Stortingets anmodningsvedtak nr. 921 av 16. juni 2016, der Stortinget ber regjeringen «etablere en uavhengig tilsynsordning for asylmottaksdrift». Anmodningsvedtaket er fremdeles til behandling i departementet. Departementet vil i det videre arbeidet med å følge opp anmodningsvedtaket se hen til høringsinnspillene i nærværende sak, der det anbefales et uavhengig tilsyn med omsorgs- og innkvarteringstilbudet til enslige mindreårige som bor i asylmottak. Departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når det gjelder oppfølgingen av anmodningsvedtak nr. 921 av 16. juni 2016.

NOAS anbefaler

- Den beste løsningen er at barnevernet overtar omsorgen også for barna over 15 år som bor i asylmottak. Det vil sikre et likeverdig omsorgstilbud, og at omsorgen reguleres i barnevernloven.
- Som et minimum bør standarden på omsorgstilbudet til enslige mindreårige mellom 15 og 18 år heves, slik at omsorgen blir likeverdig med omsorgen som gis andre barn under det offentliges omsorg.
- Det bør raskt innføres et uavhengig tilsyn med asylmottak.

Kontakt i NOAS: Mona Reigstad Dabour, politisk seniorrådgiver (mrd@noas.org / 480 22 166)

NOAS, 8. mars 2021